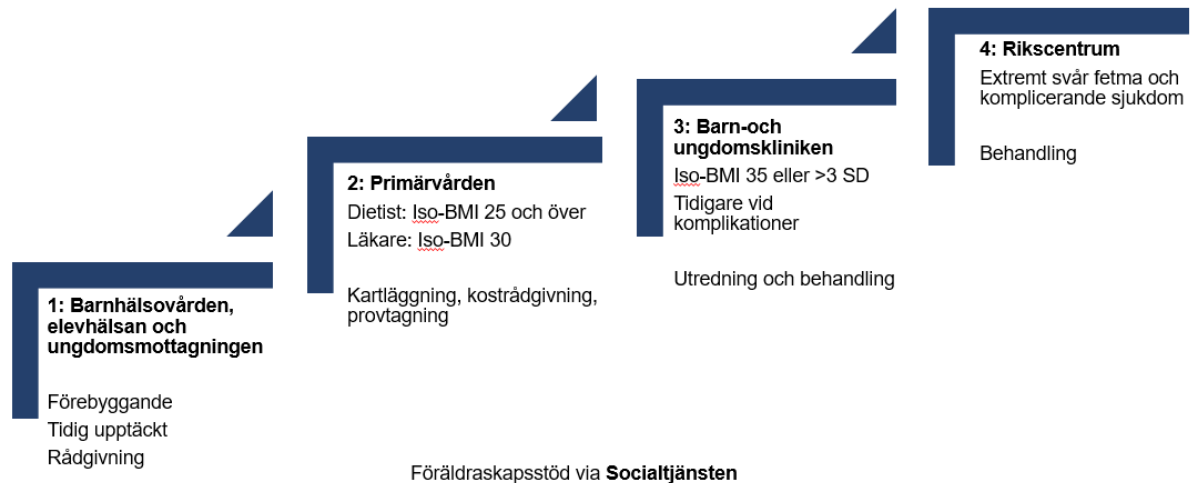

Arbete mot övervikt och obesitas per vårdnivå i Sörmland

Arbetet beskrivs i sin helhet i "Överenskommelse Övervikt och obesitas bland barn" <https://edilprod.dll.se/GetPublicFile.ashx?docid=593718>

Syftet med detta dokument är att belysa insatser på respektive vårdnivå.

Vårdnivå 1: Barnhälsovård, elevhälsa och ungdomsmottagningar

Barnhälsovårdens arbetssätt beskrivs i Rikshandboken i barnhälsovård: [Ökande BMI, övervikt och obesitas - åtgärder - Rikshandboken i barnhälsovård \(rikshandboken-bhv.se\)](#)

Barnhälsovården i Sörmland arbetar med materialen Grunda Sunda vanor och Generation Peps Sagasagor. Sistnämnda har återintroducerats efter nationellt forskningsprojekt ht 2023. Uppdaterade verktygskit finns nu på samtliga BVC i regionen och BHV-sjuksköterskor har fått utbildning kring materialet.

Elevhälsans medicinska insats (EMI) erbjuder alla elever hälsosamtal minst 1 ggr/stadium med fokus på levnadsvanor samt kontroll av längd/vikt/BMI. Därefter information och erbjudande om riktade besök och insatser till vårdnadshavare /elev med övervikt/obesitas som motiverande samtal, stöd, rådgivning, vidareremittering till nästa vårdnivå etc. Flera skolsköterskor arbetar även hälsofrämjande med undervisning i klasser kring bra levnadsvanor och balans i livet, mm.

I Katrineholms kommun samverkar EMI med idrottsrörelsen, Generation Pep och Dans för hälsa. I kommunen finns informationsmaterial till elever om kost. I både Katrineholm och Vingåker ser man över vad som serveras i skolkiosker.

I Strängnäs finns en processkarta (som följer de nationella riktlinjerna) för att styra elevhälsans preventiva arbete. Processkartan startar efter identifiering av elever med ISO-BMI 25. Skriftliga stöd för strukturerade hälsosamtal hos skolsköterska (anpassade efter stadium) finns, likaså har kommunen skriftlig information till vårdnadshavare ("Elva råd om kost och fysisk aktivitet") och standardiserade brev hem till vårdnadshavare vid övervikt och obesitas. I Strängnäs finns också en arbetsgrupp för kost och rörelse där skolsköterskorna ingår. Ett samarbete finns också med Fritidsbanken, som är en

kommunal, kostnadsfri satsning, fungerande som ett bibliotek fast med sport- och fritidsutrustning. Material från Fritidsbanken kan användas vid rastaktivitet på skolorna.

EMI i Eskilstuna har en grupp med intresserade skolsköterskor och skolläkare som träffas ett par gånger per termin för att arbeta inom detta område. Rutin, som följer de nationella riktlinjerna, finns <https://samverkan.regionsormland.se/siteassets/for-vardgivare/barnfetma/rutiner-for-arbetet-med-elever-med-overvikt-och-obesitas-1-1.pdf>. Arbetsgruppen har utarbetat material som delas ut till vårdnadshavare och elever vid vissa hälsobesök: Till elever i låg och mellanstadiet Goda vanor - hälsosamma tips till dig och ditt barn som går i skolan och till elever som går i högstadiet och gymnasiet – Hjälp dig själv att må bra, tankar om bra tips om mat, sömn, motion och stress till dig i tonåren. De flesta skolor i Eskilstuna arbetar med aktiva raster, ett sätt att öka trivsel, aktivitet och rörelseglädje på skolor. Flera skolor har också elever som trivselledare. Deras uppdrag är att initiera aktiviteter för andra elever under raster. Några skolor i Eskilstuna använder även Generation PEPs material. Dessutom har ett antal skolor i Eskilstuna haft ett samarbete med RF-SISU en Rörelsesatsning i skolan där personal har erbjudits stöd, nätverks och utbildningsträffar. Slutligen har EMI har ett samarbete med Kulturskolan i Eskilstuna kring "Dansa utan krav" med fokus på rörelseglädje och social gemenskap för tjejer.

Gnesta kommun satsar på mer rörelse i förskolor, förskoleklass, låg- och mellanstadium (F-6). Inom förskolan och förskoleklass kommer stödmaterial att distribueras till personalen för att inspirera till hur man kan få barn att röra sig mer under dagen. På låg- och mellanstadiet kommer satsningen att påverka timplanen. Inom timplanens kategori "skolans val" kommer man att arbeta mot målsättningen att varje elev ska röra sig 30 minuter om dagen. Inspiration till arbetet sker bl.a. genom nyhetsbrev med tips och goda exempel.

Vårdnivå 2: Primärvård och läkare i öppenvård

Dietist i primärvård

Remiss till dietist i primärvård vid övervikt (ISO-BMI 25) för noggrannare utredning, bedömning samt behandling gällande kostvanor. **Se dietistenhetens rutin.**

Läkare i primärvård

Utredning, konsultation och behandling av barn och ungdomar:

- med okomplicerad obesitas (ISO-BMI 30) efter rådgivning enligt ovan utan önskad effekt
- med övervikt/obesitas och uttalade riskfaktorer
- Provtagning enligt **Nationellt vårdprogram för behandling av obesitas hos barn och ungdomar (nationelltklinisktkunskapsstod.se)**

Läs mer om läkare i primärvårdens uppdrag här: https://samverkan.regionsormland.se/siteassets/for-vardgivare/barnfetma/overvikt-och-obesitas-hos-barn-i-primarvarden-region-sormland_2022-09-13_100239.pdf

Vårdnivå 3: Barnklinik med obesitasteam/regioncentrum

Behandlingsteamet på Barnkliniken Sörmland består av dietist, läkare, sjuksköterska och undersköterska. Teamet är länsövergripande och träffas en gång per månad. Sköterskan har huvudansvaret för behandlingen och är den som har tätast kontakt med patienten och familjen. Dietistkontakt sker som regel 2 ggr/år eller utifrån behov. Läkarbesök sker årligen. Basal provtagning sker som regel årligen för att tidigt kunna upptäcka ev komplikationer enligt **Nationellt vårdprogram för behandling av obesitas hos barn och ungdomar (nationelltklinisktkunskapsstod.se)**. Utifrån läkarbedömning kan utvidgad eller tätare provtagning ske. Vid samsjuklighet, komplikationer eller

medicinsk behandling kan tätare läkarbesök ske. Teamet har även tillgång till kurator. Tillgång till fysioterapeut är mycket begränsad.

Läkemedelsbehandling (ex Metformin eller GLP-analog) ges vid samsjuklighet och/eller vid allvarliga komplikationer av obesitas. Läkemedelsbehandling kan vara aktuellt vid exempelvis Diabetes Mellitus typ 2, hyperkolesterolemi och sömnapné.

I Sörmland görs ingen obesitaskirurgi på barn. Vid allvarlig medicinsk indikation kan remiss skrivas till vårdnivå 4 för bedömning.

Enheten för välfärd och folkhälsa

Enheten arbetar med folkhälsofrågor och följer utvecklingen i befolkningen. Regionen gör egna befolkningsundersökningar som riktar sig till elever i grundskolan (åk 7 och 9) samt gymnasiet (åk 2). I dessa undersökningar samlas bland annat uppgifter in om självskattad längd och vikt. Resultaten från undersökningarna används för att följa den epidemiologiska utvecklingen, och dessa kommuniceras till olika aktörer.

Välfärd och folkhälsa samverkar med regionens kommuner för att öka kunskapen om goda levnadsvanor. Det övergripande syftet med hälsoinformatörerna är att minska ojämlikheter i hälsa, genom att med nya arbetssätt nå större grupper av medborgare. Hälsoinformatörernas uppgift är att informera på olika språk i lokala nätverk som t.ex. idrottsföreningar, kyrkor, moskéer, kvinnoföreningar och kulturföreningar samt på offentliga platser. I Sörmland finns ca 200 lokalt rekryterade hälsoinformatörer som pratar 25 olika språk och som är aktiva i samtliga kommuner. De når, tack vare sin goda lokala anknytning, människor på ett relevant och effektivt sätt.